

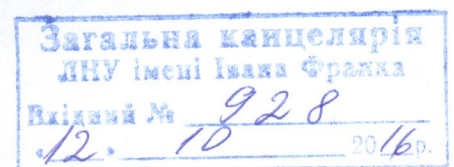
ВІДГУК
офіційного опонента про кандидатську дисертацію
Головач Тетяни Миколаївни
«Екзотизми як маркери міжкультурної комунікації
(на матеріалі сучасних англомовних медіатекстів)»

Спеціальність 10.02.04 – германські мови

Дисертація Головач Тетяни Миколаївни, присвячена дослідженню функціонально-комунікативних особливостей екзотизмів у англомовних медіатекстах, встановленню їх текстових і соціальних функцій у текстовому та соціальному вимірах і визначенню чинників, що зумовлені глобальним характером міжкультурної комунікації в сучасному світі, виконана в межах функціонально-стилістичного підходу до вивчення мовних явищ.

Важливість та актуальність наукових розвідок, які мають на меті вивчення проблематики, пов'язаної з міжкультурною комунікативною взаємодією, підкреслюються наявністю в сучасній лінгвістиці чисельних напрямків і шкіл, як у зарубіжній, так і у вітчизняній філологічній науці (А. Вежбицька, Д. Таннен, Д.Крістал, Р. Водак, Г.Г. Почепцов, С.Г. Тер-Мінасова, В.І. Карасик, Ф.С.Бацевич, В. А. Кухаренко, М.М. Полюжин, Т.В. Яхонтова, С.І. Потапенко). Отже, актуальність дисертації Т.М. Головач, присвяченої комплексному дослідженню екзотизмів як маркерів міжкультурної комунікації, зумовлена загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на дослідження прагматичного аспекту міжкультурного дискурсу, лінгвальних та соціокультурних явищ в межах когнітивно-дискурсивної наукової парадигми. Необхідність системного дослідження екзотизмів є очевидною і з огляду на можливість поглиблення уявлення про особливості їх концептуалізації та асиміляції в англійському дискурсі в контексті глобалізації соціально-культурних процесів сьогодення.

Наукова новизна кандидатської дисертації Головач Т.М. полягає в тому, що її авторкою вперше у вітчизняній лінгвістиці здійснено комплексне дослідження екзотизмів в англомовних текстах feature та путівниках, що

дозволило визначити їхнє функціонально-комунікативне навантаження з урахуванням жанрово-прагматичних характеристик медіатекстів.

Дисертацію виконано в межах наукової теми факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка «Сучасні напрями формування структурно-семантичних і когнітивно-дискурсних парадигм германських, романських і класичних мов» (шифр теми 0114U004243).

Кандидатська дисертація Т.В. Головач складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та списку джерел ілюстративного матеріалу, двох додатків і 20 таблиць. Загальний обсяг дисертації – 239 сторінок (основний текст становить 170 сторінок).

Список використаних джерел налічує 321 позицію, з них 49 – іноземними мовами і 50 найменувань джерел ілюстративного матеріалу. Досліджувались 600 одиниць екзотичної лексики, відібраних методом суцільної вибірки із тематичних англомовних статей британських і американських газет та туристичних путівників загальним обсягом близько 3000 сторінок.

У вступі Т.М. Головач обґрунтовує актуальність теми дослідження, визначає мету й завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкриває наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність отриманих результатів, наводить дані щодо апробації, формулює винесені до захисту положення.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження екзотизмів в контексті міжкультурної комунікації» здійснено узагальнення результатів наукових розвідок екзотичної лексики в сучасній англійській мові та описана методика дослідження фактичного матеріалу, що ґрунтується на комплексному застосуванні структурно-функціонального підходу у поєднанні двох його різновидів, а саме: внутрішньо-функціонального та зовнішньо-функціонального, що дозволило дослідниці виокремити контекстуальні рівні функціонування екзотизмів в англомовних медіатекстах.

Другий розділ «Характеристики екзотичної лексики в сучасних

англомовних медіатекстах» присвячено встановленню генетичних та графічних особливостей екзотизмів. В цьому ж розділі міститься опис дослідження тематичної диференціації, структурно-синтаксичної сполучуваності та асиміляції екзотичної лексики.

У Розділі 3 «Функції екзотичної лексики в сучасних англомовних медіатекстах» Т.М. Головач докладно охарактеризувала результати вивчення типологічних ознак текстів feature та англомовних путівників і виклала висновки щодо функціонального навантаження екзотизмів у текстовому вимірі.

У висновках підсумовано результати проведеного дослідження та окреслено перспективи подальшого вивчення екзотизмів зокрема у зіставному аспекті у англомовних текстах інших жанрів.

Ознайомлення з кандидатською роботою Т.М.Головач дозволяє стверджувати, що дослідниця здійснила ґрунтовний аналіз наукових праць з аналізованої проблематики, системно та ретельно проаналізувала ілюстративний матеріал, що забезпечило досягнення мети та практичних завдань, спрямованих на встановлення функціонально-семантичних особливостей екзотизмів у сучасних англомовних медіатекстах. Вважаємо, що головний теоретичний здобуток рецензованої дисертації полягає у визначенні екзотизмів як маркерів міжкультурної комунікації, що дозволило Т.М. Головач вийти на новий рівень осмислення екзотичної лексики як особливого лінгвального явища в діалозі культур.

Виклад матеріалу дисертації є логічним та аргументованим. Достовірність досягнутих результатів та переконливість висновків є незаперечними. Тим не менш, маємо вказати, що кандидатська дисертація Т.М.Головач, як кожне творче дослідження, становить не лише науковий інтерес, а й викликає певні питання щодо окремих тез, які потребують, на нашу думку, уточнення та пояснення.

1. Теоретичний рівень здійсненої Т.М.Головач генералізації результатів студій з аналізованої проблематики, викладений у Розділі 1 дисертації, присвячений узагальненню напрацювань та стану вивчення екзотичної лексики в

сучасній англійській мові, свідчить про обізнаність дослідниці з науковими працями останніх десятиріч.

Заслугове на увагу докладний опис класифікаційних ознак та причин запозичень, диференціація термінів «запозичення», «екзотизм», «ксенонім», «алієнізм», «варваризм» та інших релевантних для дослідження понять. Т.М.Головач переконливо доводить в роботі, що «... екзотизми є досить нестійкою, динамічною, постійно поповнюваною групою гетерогенної лексики» (стор. 61) та марковані за етнокультурним компонентом (стор. 60), що, в значній мірі, дозволяє відмежовувати їх від інших запозичень. Саме тому, вважаємо, що дефініцію «екзотизмів» як слів, запозичених «... із неіндоевропейських, маловідомих мов, так і з індоевропейських, які асоціюються з чужою культурою, та вживаються для передачі певних властивостей побуту, одягу та звичаїв іншого народу» (стор. 59) можна було б розширити за рахунок наведення характерних ознак цих гетерогенних елементів, які ретельно проаналізовані у Розділі 1.4 та систематизовані в Табл. 1.1. (стор. 58-59).

2. Аналіз функціонування екзотичної лексики в сучасних англійських медіатекстах, здійснений в Розділі 2, справляє позитивне враження, в першу чергу, завдяки статистичним викладкам щодо досліджуваного корпусу, який вдало збалансований за субкорпусами. Про ретельність дослідження функціонування екзотизмів свідчить систематизація результатів у 19 таблицях, наведених у Розділі, та складання представленого в додатках глосарію, що включає 600 екзотизмів.

Однак, незважаючи на глибину вивчення семантичних особливостей, ступеню асиміляції та експлікації значень екзотизмів у сучасних англійських медіатекстах, функціональне навантаження екзоодиноць тематичної групи «Спорт», представлені 8 лексемами, потребує подальшої експлікації, адже, нам видається очевидним, що 5 спортивних термінів, запозичених з японської мови, а саме judo, karate, aikido, jiu jitsu, sumo, характеризуються високим рівнем асиміляції на семантичному і граматичному рівнях (морфологічному та синтаксичному) іншими мовами і наявністю дериваційних можливостей, що

призвело до значного розширення їх функційного навантаження за рахунок реалізації понятійного потенціалу. Внаслідок цих процесів у багатьох мовних спільнотах аналізовані лексеми втратили ознаки екзотичності.

3. У Розділі 3 «Функції екзотичної лексики в сучасних англomовних медіатекстах» здійснено диференціацію характерних ознак текстів feature та туристичних путівників, що дозволило авторці переконливо довести доцільність вивчення функціональних особливостей екзотизмів у цих контекстуальних просторах. Між тим, з огляду на наявність інформаційної / пізнавальної компоненти в атрактивній функції та функції інкультурації, на нашу думку, простежується певний паралелізм в їх змістовому наповненні, адже атрактивна функція є текстовою за визначенням (стор. 152), а функції інкультурації (стор. 156) реалізується у соціальному вимірі.

На нашу думку, розмежування текстових та соціальних функцій екзотичної лексики у медіатекстах за принципом ієрархічності та подання у вигляді таблиці могли б додати до деталізації їхніх характеристик та наочної систематизації.

4. Робота гарно технічно оформлена, та, на жаль, авторці не вдалося уникнути незначних орфографічних та стилістичних огрех (стор. 4, 5, 8, 23, 58, 63, 66, 128 і ін.).

Між тим, висловлені зауваження не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої роботи і не торкаються теоретичних підвалин виконаного дослідження. Дисертація Т.М. Головач характеризується глибоким науковим аналізом та комплексною методикою дослідження фактичного матеріалу, що забезпечило досягнення вірогідних результатів та переконливих висновків.

Автореферат і 10 авторських публікацій повно та адекватно відображають зміст та основні положення дисертації, що були апробовані на 2 міжнародно-практичних конференціях за межами України, 4 міжнародних і 1 всеукраїнській конференції та на засіданні кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка впродовж 2010-2016 років. Оцінюючи повноту, ідентичність змісту і

оформлення рукопису і автореферату, зазначимо, що автореферат та дисертація оформлені відповідно до встановлених вимог.

Орієнтованість дослідження на аналіз функціонування екзотизмів в англomовних медіатекстах та обмежений обсяг кандидатської дисертації не дозволили авторці висвітлити весь комплекс проблем, пов'язаних з функціональним навантаженням екзотизмів в сучасному англomовному дискурсі, що можуть в перспективі стати предметом подальшого вивчення в проекції на жанрово-прагматичні тексти інших жанрів.

Не викликає сумніву теоретичне значення проведеного Т.М.Головач дослідження з огляду на внесок у подальшу розбудову теоретичних засад стилістики, лексикології та комунікативної лінгвістики в плані поглиблення уявлення про прагматичні та функціональні особливості екзотичної лексики у сучасному англomовному дискурсі та типологізацію жанрів англomовних медіатекстів.

Наведені аргументи дозволяють стверджувати, що дослідження Т.М.Головач виконане на належному науковому рівні, виклад змісту вирізняється чіткістю, отримані результати та глосарій екзотизмів, що налічує 600 одиниць, виділених у текстах англomовних газет і путівників, мають прикладний характер і перспективу використання у навчальному процесі при викладанні лексикології і стилістики англійської мови та курсу міжкультурної комунікації.

Кандидатська дисертація Головач Тетяни Миколаївни є завершеною самостійною науковою працею, актуальною та новітньою у формулюванні мети та виконанні конкретних дослідницьких завдань, що характеризується ретельним аналізом досліджуваного матеріалу та переконливими висновками. Вищезазначене дозволяє стверджувати, що дисертація «Екзотизми як маркери міжкультурної комунікації (на матеріалі сучасних англomовних медіатекстів)», представлена на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого

наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка, Головач Тетяна Миколаївна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук.

доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Вінницького торговельно-економічного
інституту Київського національного
торговельно-економічного університету
кандидат філологічних наук, доцент

С.Д. Чугу

Учений секретар
вченої ради Вінницького торговельно-
економічного інституту
Київського національного торговельно-
економічного університету
кандидат філологічних наук, доцент

Особистий підпис
Чугу С.Д.
ЗАСВІДЧУЮ
С.Д. Чугу

В.О. Вуколова

4 жовтня 2016 року